

Milan Windschnurer

1990–1994, prvi mandat krščanskim demokratom tudi na Kamniškem

Ko je 9. novembra 1989 padel zloglasni berlinski zid, se je v vzhodni Evropi sprožil proces razpadanja komunističnih režimov. V vsem evropskem zaslužjenem delu je z vso močjo vzniknila zahteva po svobodi, po demokraciji. Samo vprašanje časa je bilo, da se bo to preneslo tudi k nam v Jugoslavijo, v Slovenijo.

Slovenski škofje so ob novem letu 1990 v pastirskem pismu zapisali, da je končno prišel čas, da tudi slovenski kristjani zapustijo zakristije in se prično dejavno vključevati v delo pri demokratičnem urejanju skupnih, javnih zadev.

Leta 1989 so v Ljubljani, med drugimi, ustanovili tudi stranko Slovenskega krščansko-socialnega gibanja, ki se je 1990 preimenovala v Slovenske krščanske demokrate (SKD). Stranka SKD se je na osnovi krščanskih vrednot zavzemala predvsem za pravičnost, poštenje, solidarnost, delavnost in seveda tudi za našo narodno neodvisnost. V teh načelih so takrat mnogi kristjani v SKD videli svojo stranko. Vse novoustanovljene stranke so se želele čim prej razširiti po vsej Sloveniji.

1990 – ustanovili smo SKD tudi v Kamniku

Pri katoliški reviji 2000 v Ljubljani so se s Kamničanom Romanom Renerjem dogovorili, da bi izpeljal akcijo ustanovitve SKD na Kamniškem. Z letaki je bil v dvorani nad kavarno v Kamniku za 10. januar 1990 zvečer sklican ustanovni sestanek. Voditelja tega srečanja sta bila Matevž Puc in dr. Franc

Miklavčič (povojni sodnik v Kamniku), oba iz vodstva SKD iz Ljubljane. Prišlo je 15 ljudi: še iz predvojne Vseslovenske ljudske stranke (VSLS) trije starejši Kamničani: Karel Benkovič, Štefan Repanšek in Pepe Rozman, iz Komende Marko Magister z ženo Alenko, iz Vira pri Nevljah Jože Jeras, iz Tunjic Peter Stele z ženo Marijo in sinom Štefanom, iz Stranj Marjan Mazovec, iz Mekinj Jože Ftičar, Milan in Janez Windschnurer in iz Kamnika mladi, še ne dvajsetletni Metod Berlec (sedanji glavni urednik ilustriranega tednika Demokracija).

Navzoče je pozdravil Igor Podbrežnik, že takrat vodja kamniške Socialdemokratske zveze Slovenije (SDZS). Povabil jih je, naj tudi člani kamniškega SKD pristopijo k ustanovitvi tamkajšnjega Demosa (Demokratične opozicije Slovenije). Prvi iniciativni

sestane predstavnikov novoustanovljenih strank Demosa je bil napovedan za 12. januar zvečer v tedanji Roševi (Bergantovi) hiši za kamniško občino. Iz kamniškega SKD so bili tam Roman Rener, Marko Magister in Milan Windschnurer.

Že 14. januarja so v prostorih Zveze telesnokulturnih organizacij (ZTKO) Kamnik (poleg nekdanjega zdravstvenega doma) ustanovili občinsko organizacijo SKD. Izmed 14 navzočih (od takrat vsega 16 članov SKD) so izvolili prvi občinski odbor SKD Kamnik. Za predsednika so izvolili Marka Magistra, za podpredsednika Romana Renerja, za tajnika Milana Windschnurerja, za blagajničarko Marijo Verbič in za ostale člane odbora Marjeto Humar, Jožeta Jerasa, Jožeta Ftičarja, Petra Steleta in Marjana Mazovca. Na tem zboru so navzoči sprejeli tudi program dela: v svoje vrste privabiti čim več novih članov in tako za bližajoče se volitve dobiti dovolj kvalitetnih kandidatov.

Povezava v Demos – zavzeto v predvolilno kampanjo

18. januarja 1990 so se iz OO SKD Kamnik udeležili formalne ustanovitve Demosa M. Magister, R. Rener in M. Windschnurer. Tam je bilo sklenjeno, da bo Demos na Kamniškem na aprilskih občinskih volitvah nastopil združeno, v koaliciji, na volitvah v slovensko skupščino 8. aprila pa bo vsaka stranka nastopila samostojno.

Takoj so se pričele intenzivne priprave na prve demokratične povojne volitve pri nas. Že 23. januarja so iz OO SKD Kamnik od župana (predsednika skupščine občine) zahtevali, naj spremeni odlok o imenovanju občinske volilne komisije. Ta je bil na hitro, v škodo novoustanovljenih demokratičnih strank, sprejet 27. decembra 1989. Na Občino so vložili vlogo za dodelitev potrebnega prostora za delovanje stranke in tudi za finančna sredstva, potrebna za delovanje stranke, in to iz proračunske postavke za financiranje družbenopolitičnih organizacij. V SKD so tudi dosegli, da v Kamniškem občanu zaenkrat niso uknili politične propagande; dosegli so še dogovor o plakatiranju.

Seveda so člani SKD zelo aktivno sodelovali na zborih volivcev po krajevnih skupnostih (v drugi polovici februarja), kjer so se potrjevale kandidature. Sodelovali so tudi na vseh sedmih predvolilnih shodih Demosa, od največjih dveh, 15. februarja in 29. marca, oba v avli Srednješolskega centra v Kamniku, pa 17. in 18. februarja v Motniku in Stranjah, do 1., 4. in 23. marca v Šmarci, Šmartnem in Komendi.

Vse življenje v občini so želeli zastaviti povsem na novo in delo se je kar kopičilo. Mnogi od takrat

Na 1. shodu Demosa v ŠCRM: Roman Rener (drugi z leve) – 10. 1. 1990 je ustanovil SKD v Kamniku (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

Na 1. predvolilnem shodu Demosa se je v avli v SŠCRM zbralo mnogo njegovih simpatizerjev (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

Voditelja Demosovega shoda 15. 2. 90: z leve Marjeta Humar (SKD), Igor Podbrežnik (SDZS) in govornik Marko Magister (SKD) (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

Na drugem shodu Demosa v Kamniku 29. 3. 1990 v ŠCRM so bili v predsedstvu (z leve): Igor Podbrežnik (SDZS), Tone Hočevar (SKZ), Mirko Zorenč (ZS), Marko Magister, Branko Novak (ZS) in Tone Stele (SDZ). (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

Visoki gostje na Demosovem shodu 29. 3. 90. Z leve: Anton Tomažič (SDZ), Pavel Bratina (SKD), Mihaela Logar (SKZ), Lojze Peterle (predsednik SKD Slovenije), France Tomšič (SDZS) (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

najbolj aktivnih sodelavcev v SKD, seveda tudi iz drugih Demosovih strank, so zaradi vsakodnevnih dolgotrajnih in napornih sestankov v tem delu skorajda pregoreli. Razumljivo, vsi so bili politični amaterji in to delo je bilo ena sama velika dodatna obremenitev k njihovim vsakodnevnim obveznostim v službi, v domačem gospodinjstvu, v šoli in tako naprej. Večino omenjenih sestankov so člani SKD – in tudi ostali demosovci – takrat imeli v mansardnih prostorih nad Maleševo galerijo.

Ker niso mogli izčrpno predvolilno obvestiti javnosti v Kamniškem občanu, so člani SKD skupaj z ostalimi strankami v Demosu samostojno izdali dve številki svojega predvolilnega glasila Kamniški sel. Prva je izšla na osmih A4-straneh in druga na štirih 18. aprila 1990. Glasilo so v več tisoč izvodih razmnožili kar na fotokopirnih strojih.

Na volitvah velik uspeh SKD

Na volitvah v Družbenopolitični zbor Skupščine RS 8. aprila 1990 so volivci na Kamniškem in na Komendskem dali za stranko SKD oziroma SKD-kandidatu Marku Magistru 13,44 % glasov (3009), kar je bilo drugo mesto za Zvezo socialistične mladine Slovenije (ZSMS), ki je dobila 15,84 %. Sledili so ZS (Zeleni Slovenije) s 13,17 %, SDZS z 11,19 %, SKZ 9,93 %, SDZ 8,27 % in SOS s 4,63 %. Stranke Demosa so tako v kamniški občini dosegle 60,63 %.

Tudi v vsej Sloveniji so dobile stranke Demosa v tridomni skupščini večino, 126 od skupno 240 mest. Demos je imel v Zboru združenega dela 29 od 80 poslancev; v Zboru občin 51 in v Družbenopolitičnem zboru 47 od prav tako 80 mest. V Demosu je bila najmočnejša stranka SKD s 13 % in tako je dobila mandat za sestavo slovenske vlade.

12. aprila so bile volitve v Zbor združenega dela tridomne republiške skupščine. V ta zbor je bil iz kamniške občine izvoljen tudi Jože Berlec, kasnejši član SKD.

Na volitvah 22. aprila 1990 je bilo v tridomno 75-člansko občinsko skupščino izvoljenih 6 članov iz vrst SKD. Od teh so bili v 25-članski Zbor krajevnih skupnosti (KS) izvoljeni Marjeta Humar, Pavel Ocepek in Franc Vidmar. V prav tako 25-članski

Družbenopolitični zbor (DPZ) so bili od SKD-jevih članov izvoljeni Marko Magister, Peter Stele in Milan Windschnurer. Demos je takrat v kamniški občini dobil v DPZ 48 % in v Zboru KS 60 % glasov.

V 25-članski Zbor združenega dela (ZZD) kamniške občinske skupščine so bili v podjetjih, zavodih in ustanovah izvoljeni v veliki večini prokomunistično usmerjeni odborniki. Razumljivo, saj so ta podjetja in ustanove takrat še vedno vodili v glavnem ljudje iz vrst ZKS. Tako Demosovo orientiranih kandidatov v podjetjih zaradi strahu za delovno mesto skorajda ni bilo. V primerjavi s pravo demokracijo na zahodu je Zbor ZD pomenil pravi anahronizem, neobičajni del občinske in tudi državne skupščine. S tem zborom je bila v veliki meri razvrednotena volja naših ljudi na aprilskih volitvah 1990.

Po volitvah prizadevanja za realizacijo volilnih rezultatov

V povolilnih pogajanjih s svojimi političnimi tekmeci so si demosovci izborili mesto predsednika Zbora KS, mesto mandatarja, to je predsednika Izvršnega sveta (IS) občine, in tudi mesto predsednika celotne skupščine. ZSMS oziroma »leva« opcija naj bi dobila mesto podpredsednika skupščine in člana IS, odgovornega za otroke, mladino in družino.

V SKD in tudi v vsem Demosu je sledila zaključna faza. Pričelo se je, kot se je izkazalo, izredno težavno iskanje ljudi za ta vodilna mesta. Kljub vsemu so v SKD in v Demosu uspeli pridobiti dobre kandidate.

Po dogovoru znotraj Demosa naj bi SKD izbral iz svojih vrst predsednika IS, podpredsednika IS in še enega člana IS, predsednika Zbora KS ter predsednika Sklada stavbnih zemljišč (SSZ).

Razmeroma hitro so v SKD pridobili Pavla Ocepka za predsednika Zbora KS, Marka Magistra pa za sekretarja IS za okolje in prostor.

Milana Windschnurerja so na »klavzuri« pri njem doma odborniki OO SKD hoteli za predsednika IS, da je kot ekonomist, nekdanji občinski uslužbenec in kot eden najbolj aktivnih v Demosu za to mesto najbolj primeren. Ko je ta (zaradi let /60/ in ne najboljšega zdravja) to kandidaturo odklonil, so ga kasneje kar v njegovi odsotnosti »postavili« za predsednika Sklada stavbnih zemljišč. Ko za zasedbo predsednika IS v svojih vrstah niso našli nikogar, je Milan Windschnurer omenil svojo sodelavko v Svilanitu Marijo Sitar. Ta naj bi mu svoj čas omenila, da bi jo zanimalo tudi delo v politiki; v OO SKD so se tako odločili, da ji kot verni kristjanki ponudijo mesto predsednice IS. Milan Windschnurer in Tone Stele (takrat predsednik SDZ v Kamniku) sta jo nato uspela prepričati. Sitarjeva si je potem za podpredsednika IS izbrala Miho Novaka, nekdanjega sodelavca v Stolu. Ta je bil takrat že tudi član gospodarskega odbora na sedežu SKD v Ljubljani.

V Demosu so bile še velike težave – natančneje pri SDZS, in sicer kako dobiti kandidata za predsednika občinske skupščine. Ko so se končno le uspeli o tem dogovoriti in bi morali na prvi seji 16. 5. 1990 na to mesto izvoliti Igorja Podbrežnika, se je ta tik pred sejo, žal sicer neformalno, premislil. Po odmoru SKD-ju in Demosu ni preostalo drugega, kot da se na to mesto izvoli preostalega od dveh kandidatov. Za novega starega predsednika Skupščine Občine Kamnik Maksa Lavrinca je bilo to seveda veliko –

Po aprilskih volitvah 1990 je postal sekretar IS za okolje in prostor Marko Magister (predsednik OO SKD Kamnik).
(Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

tudi za »njegovo« Socialistično zvezo – in prijetno presenečenje. To potrjuje tudi izjava, ki jo je po končani seji ob odhodu iz dvorane izrekel Milanu Windschnurerju: »Da bom zopet izvoljen za predsednika, si nisem mislil!« Takrat se je večina nekdanjih komunističnih oblastnikov še močno bala. Po svoje so sklepali, da bo nova demokratična oblast z njimi obračunala in njih nekdanje nelepo početje primerno »nagradila«. Vendar pri nas v Sloveniji do lustracije, podobno kot na primer na Češkoslovaškem, ni prišlo. Na takratnem sestanku predstavnikov SKD občinskih odborov iz vse Slovenije so nekateri delegati predsedniku Lojzetu Peterletu postavili tudi to vprašanje. Njegov odgovor: »A sedaj naj bi bili mi taki, kot so bili oni?!«

Težavno udejanjanje demokracije

Po izvolitvi ljudi na vse ključne funkcije v občinske organe so se člani SKD z vsemi močmi podali v prenovitveno delo. Kljub politični neizkušenosti so se pogumno vključili v parlamentarno konfrontacijo mnenj in medsebojna prepričevanja. Povsod so se trudili za pravičnost in pošteno javno delovanje, vendar vse v skladu s takrat še veljavno zakonodajo. A prav zaradi neustrezne zakonodaje (1990 smo bili še del Jugoslavije) pa se vsega, kar bi bilo potrebno, ni dalo urediti. Tako krščanski demokrati niso mogli uveljaviti moratorija na področju družbenega imetja, predvsem še tistega, ki je bilo po letu 1945 nacionalizirano. Moratorija niso mogli uveljavljati tudi zato, ker predloga ni podprla večina poslancev Zbora združenega dela. Člani SKD so se zavzemali tudi, da bi bila vsa skupščinska telesa, vsi odbori in organi ter organizacije, ki urejajo javne zadeve, sestavljeni pluralno.

Avgusta 1990 je vodstvo Sklada stavbnih zemljišč prevzel član SKD Milan Windschnurer. Člana upravnega odbora Sklada sta iz SKD postala tudi Marko Magister in Pavel Ocepek. Kmalu se je delo sklada zelo poživilo, še posebej na področju izgradnje telefonskega omrežja v Kamniku in okolici. Do srede novembra je bila aktivirana novozgrajena telefonska centrala na Bakovniku z zmogljivostjo 5500 priključkov; za 1000 priključkov pa je bila postavljena kontejnerska telefonska centrala v Stranjah. Prenovljena centrala za področje centra Kamnika je zmogla 2900 priključkov. Pospešeno se je nadaljevala gradnja telefonskega omrežja od Šmarce in po Bakovniku.

25. septembra 1990 so člani SKD v klubu delegatov Demosa na Kamniškem podprli pobudo Skupščine Občine Kamnik, da dobijo na vpogled poročilo komandanta občinskega štaba TO o odvzemu orožja v Kamniku s strani JLA, in to z vsemi kronološkimi podatki, pomembnimi za razumevanje problematike in ocene korektnosti takratnih postopkov.

V SKD so zelo aktivno sodelovali tudi v skupni akciji z Demosom pri agitaciji in organizaciji plebiscita za samostojno Slovenijo. 23. decembra 1990 je tudi na Kamniškem in na Komendskem prišlo na volišča 93,4 % volilnih upravičencev. Za samostojno Slovenijo se jih je izreklo 18.610 (89,9 %)!

Lepi volilni uspehi so v SKD zelo spodbudili članstvo in politično dejavnost. Med ljudmi so rase simpatije do SKD. Včlanjevalo se jih je vse več. V začetku junija 1990 je bilo v OO SKD Kamnik že 71 članov. Na zboru članstva 15. 6. 90 so tudi dopolnili občinski odbor. Za blagajničarko so izvolili Cilko Ajdovec, člani odbora pa so postali še dr. Janez Sušnik, Metka Mali in Ivan Rifel; za nadzornika so izvolili Alenko Magister in Ludvika Gomirška.

Vsestranska razširitev delovanja

Poleg aktivnosti na občini so bili kamniški krščanski demokrati zelo dejavni tudi drugod. Tako so 17. junija 1990 v Tunjicah organizirali srečanje kamniškega Demosa. To se je začelo z zahvalno mašo v tunjiški cerkvi; maševala sta dekan Nikolaj Pavlič in tunjiški župnik Ivan Trnovec. Sledilo je nadaljevanje s kulturno-političnim programom in veselim srečanjem na turistični kmetiji pri Janezu Kosirniku.

Zbrane je nagovoril Pavel Bratina iz Ljubljane, sicer vodja gospodarske komisije pri IO SKD Slovenije.

16. avgusta 1990 sta v Kamniku OO SKD Kamnik skupaj z OO SKZ Kamnik organizirala ustanovni zbor kamniškega pododbora Združenja lastnikov razlaščenega premoženja. Ta se je tudi izrekel za moratorij na vsakršno prodajo po II. svetovni vojni odvzetega in nacionaliziranega premoženja.

15. septembra 1990 so se člani in simpatizerji SKD s Kamniškega peljali na I. tabor SKD na Ptuj.

Pred praznikom vseh svetih so člani SKD skupaj s člani Slovenskih demokratov na vsa znana množična grobišča žrtev med- in povojnih pobojev v občini postavili lesene križe.

2. novembra 1990 so na sestanku OO SKD Kamnik na pobudo Milana Windschnurerja sklenili, da bodo po mnogih letih v Kamniku še isto leto zopet organizirali javno miklavževanje. Že 16. novembra so nato pri OO SKD Kamnik ustanovili Odbor za oživljanje starih običajev. Vodstvo tega odbora so zaupali Marjeti Humar. Miklavževanje so nato pripravili 4. decembra v veliki dvorani nekdanjega kina Dom, prej pa še organizirali sprevod po Kamniku. Tistikrat so člani tamkajšnjega SKD pripravili javno miklavževanje tudi v Komendi.

Od 29. 11. do 2. 12. 1990 so v OO SKD Kamnik za svoje člane in simpatizerje organizirali odmeven avtobusni izlet v Prago. Vodstvo tega izleta je prevzel Milan Windschnurer, ki je prej že večkrat obiskal to lepo mesto.

28. 12. 1990 je OO SKD Kamnik uspelo ustanoviti tudi svojo prvo krajevno organizacijo, in sicer v Komendi, kjer so na volitvah istega leta SKD dali največ glasov v občini.

Po skoraj 50 letih zopet oživljeno miklavževanje v Kamniku v veliki dvorani nekdanjega kina Dom (4. 12. 1990) (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

1991 – leto končne osvoboditve in utrjevanja demokracije

V letu 1991 smo pri nas živeli v veliki negotovosti in napetosti. Večje spremembe je še vedno preprečevala stara zakonodaja, ki jo je uspelo le počasi spreminjati. Zbori združenega dela so povsod delovali zaviralno. Razglasitev samostojnosti Slovenije 25. junija je pripeljala tudi do 10-dnevne vojne za Slovenijo. Zmagovita Slovenija je nato šele po trimesečnem moratoriju 8. oktobra 1991 postala dejansko suverena država z novo nacionalno valuto tolar. Zakon o denacionalizaciji je bil sprejet šele 20. novembra.

Jeseni leta 1991 so se v Demosu začela kazati prva nesoglasja. SDZ je razpadel na liberalno Ruplovo Demokrasko stranko in na Pirnatov SDZ – Narodno demokrasko stranko. Takoj, ko so 21. decembra 1991 v tridomni skupščini sprejeli novo ustavo, je dan pred božičem Demos že razpadel.

Vmes je začelo močno šepati že prej slabo stoječe slovensko gospodarstvo. Jugoslovanski trgi so se zaprli in naraščala je nezaposlenost. Vse to je prizadelo tudi kamniško občino. V stečaj sta šli podjetji Usluga in Utok.

V takšnem položaju pa so leta 1991 krščanski demokrati na Kamniškem brez zastoja nadaljevali s svojim začetim delom. Zelo so bili aktivni v Skladu stavbnih zemljišč. Od vseh načrtovanih 4200 telefonskih priključkov so jih v letu 91 priključili že 2500. Pri tem je Skladu odločilno priskočil na pomoč IS občine oziroma še posebej njegova predsednica Marija Sitar ter člana SKD Miha Novak in Marko Magister. Že v letu 1990 in leto kasneje je občina takrat s kar 31 % celotne vrednosti telefonskega projekta omogočila financiranje in s tem nemoteno gradnjo tega omrežja.

Sicer pa so v Skladu SZ sredstva za izgradnjo komunalne opremljenosti stavbnih zemljišč po krajevnih skupnostih takrat že razdeljevali po novih, pravičnejših določilih, ki so jih oblikovali sami. Ta določila so poleg nujnosti upoštevala zlasti kriterij višine vplačanega nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč po posameznih krajevnih skupnostih in tudi gostoto poseljenosti ter stopnjo komunalne opremljenosti.

Sicer pa so kamniški krščanski demokrati že 21. januarja 1991 na Skupščino Občine Kamnik naslovili predlog za zagotavljanje pluralnosti lokalnih medijev. Sklepi, sprejeti na podlagi predloga, pa so bili oblikovani tako, da so starim opcijam zopet zagotavljali večino. Problem medijev je bil tako le delno izboljšan. 20. februarja 1991 je bila ustanovljena tudi Komisija za raziskavo med- in povojnih množičnih pobojev.

Pri OO SKD Kamnik so v začetku januarja 1991 prvič po skoraj petih desetletjih prepovedi oživili trikraljensko koledovanje. Pri tej akciji zbrane denarne darove so dali za takratne poplavlence v Črni nad Kamnikom.

Za dobro koordinirano delovanje Demosa v občinski skupščini so ustanovili klub delegatov Demosa. Tega je do polletja 1991 vodil član SKD Pavel Ocepek, kasneje pa izmenično vsak mesec vodja delegatov druge stranke.

12. marca 1991 so v Mekinjah ustanovili krajevni odbor SKD za področje Nevelj in Mekinj. Za predsednika so izvolili Jožeta Jerasa.

18. maja 1991 so v Tunjicah mladi krščanski demokrati ustanovili svoj občinski odbor MKD s predsednikom Štefanom Steletom na čelu.

Začeli so izdajati tudi interno glasilo OO SKD Kamnik Kamniški SKD-sel. Junija tega leta je izšla prva in septembra druga številka. V začetku julija je začel izhajati dolgo pričakovani katoliško usmerjen dnevnik Slovenec.

4. septembra 1991 je bil v Novi Gorici II. tabor SKD; udeležil se ga je tudi avtobus članov SKD iz kamniške občine.

2. novembra so demosovci – predvsem člani SKD s Kamniškega in Komenskega – prvikrat organizirali spominsko mašo. Maša je bila ob velikem grobišču v drevesnici na Kopiščih, na do takrat tabu področju. Somaševanje je vodil ljubljanski pomožni škof Jožef Kvas in ob tej daritvi je za vse tamkajšnjih in za vse druge zamolčane žrtve v kamniški občini izvedel tudi cerkveni pokop.

5. decembra 1991 je odbor za oživljanje starih običajev pri SKD pripravil dobro obiskano miklavževanje v veliki dvorani kina Dom.

1992 – SKD na čelu izvršilne oblasti v Kamniku

Po razpadu Demosa se je že na začetku leta 1992 pričela majati Peterletova vlada. Pod geslom »ustavite desnico« so v tem zlasti prednjačili Ruplovi demokrati s Spomenko in Tinetom Hribarjem na čelu. Tretji poizkus nezaupnice vladi jim je končno uspel in 22. aprila 1992 je bil za novega mandatarja izvoljen Janez Drnovšek. Že tako skromni reformni poizkusi so se s tem začeli še upočasnjevati.

Po novi ustavi so bile 6. decembra 1992 izvedene nove parlamentarne volitve. Na teh so bili za LDS drugi najmočnejši v državi Slovenski krščanski demokrati s 14,84 %. V kamniški občini oziroma v 10. okraju (Kamniško in Komensko) 1. volilne enote (Gorenjska) je bila na takratnih državnozborskih volitvah stranka SKD druga. Za kandidata SKD Pavla Ocepka je glasovalo 2.379 volivcev ali 16,84 % (3,5 % več kot leta 1990). Prvi je bil LDS (bivši ZSMS) s 24,32 %, SNS je dosegel 15,44 %, SLS 9,13 %, ZL (komunisti) 8,14 %, medtem ko je bil v občini Kamnik v volilni tekmi za predsednika republike s 26,89 % glasov Ivo Bizjak iz SKD prav tako drugi (za Kučanom s 55,36 %).

Omenjene peripetije so seveda vplivale tudi na politično in siceršnje življenje v kamniški občini. Ime Demos je izginilo iz občinske skupščine. Pojavilo se je novo: Nova parlamentarna koordinacija. To je vse bolj vodila stranka SKD kot najmočnejša med pomladnimi strankami (SDSS, SLS, ND in del Zelenih). To delo je SKD pravzaprav tedaj le nadaljeval: junija 1992 je odstopil predsednik Demosa

27. oktobra 1992
– del udeležencev
predvolilnega
shoda SKD v
Kamniku
(Foto: arhiv
Milana
Windschnurerja)

Igor Podbrežnik, ki ga je neformalno nasledila Marjeta Humar.

Tudi na kamniški občinski ravni so se (tudi tu povsem neosnovano) zopet pričeli in se še stopnjevali napadi na delo tukajšnje krščanske demokracije. Nanašali so se zlasti na izgradnjo telefonije in druge uspehe SKD. Vse to so hoteli nasprotniki razvrednotiti in zanikati, vendar se je na Kamniškem rast SKD ob vsem tem le še stopnjevala.

10. januarja 1992 je KO SKD Komenda začel izdajati svoje glasilo Aplenca. 19. avgusta 1992 so ustanovili krajevno organizacijo SKD na Selih. Število članstva se je povečalo za več kot 60.

9. oktobra in 1. decembra 1992 so ustanovili novi krajevni organizaciji SKD še v Stranjah oziroma v Motniku. Vseh članov SKD na občinskem nivoju je bilo že 380! Odbor SKD za oživljanje starih običajev je tudi tisto leto v Kamniku pripravil veliko miklavževanje v kinu Dom (tudi z obdarovanjem begunskih otrok iz BIH) in nato v Domu starejših občanov, v Tunjicah in prvikrat tudi na Selih. Isti odbor je že v januarju 1992 organiziral kar osem trikraljjevskih trojic.

Tudi delo predstavnikov SKD v občinski upravi oziroma v občinski skupščini je bilo tisto leto zelo uspešno. Izgradnja načrtovanega telefonskega omrežja s 4200 novimi priključki se je v letu 1992 pod vodstvom SKD uspešno skorajda zaključila. Precej bolj se je uravnovesila tudi distribucija sredstev za komunalno urejanje prostora. Za nekaj let je bilo končno rešeno vprašanje odlaganja odpadkov. Učinkovito je bila sanirana tudi škoda zaradi poplav. Vse to ob odločilni asistenci krščanskih demokratov Marka Magistra in Mihe Novaka (oba v IS) ter Sklada stavbnih zemljišč. Tudi pri vračilu severnega krila frančiškanskega samostana v Kamniku in pri njegovi celostni obnovi sta imela ključni delež člana SKD Miha Novak in Janez Stražar. Takrat so tudi frančiškani prispevali svoj del. Kar polovico nekdanjega samostanskega vrta so izročili občini za danes največje osrednje mestno parkirišče.

Škoda, da so tudi v letu 1992 malone vse gospodarske in družbene institucije (banke, družbena podjetja, zavarovalnice, PTT, dovršen del upravnih organov, šolstvo, kulturo, šport ...) še vedno vodile bivše komunistično-partijske strukture. Pošteno lastninjenje družbenega premoženja se skoraj še ni pričelo in denacionalizacija se skoraj še ni izvajala. Slovenski, še vedno komunistično obvladovani parlament je 10. novembra 1992 končno le sprejel zakon o preoblikovanju podjetij. Šele po tem se je lahko začelo pravno preganjanje oškodovanca družbene lastnine. Na drugi strani smo bili priča številnim divjim privatizacijam (krajam vseljidskega premoženja) in zaradi tega prodaji obubožanih (okradenih) podjetij po nizkih cenah komunistično-partijskim privilegirancem.

Vse glavne medije v državi – tako radio in televizijo, tudi takratno kamniško CATV – so še vedno obvladovali prejšnji 45-letni monopolisti. Svojega prepričanja in mnenja v teh javnih občilih še vedno ni bilo mogoče svobodno izražati.

V naši občini je bilo zelo odmevno tudi nesoglasje, ki se je sicer začelo že v 1991, in bilo vse večje v 1992. Temu nesoglasju med takratno predsednico IS Občine Kamnik Marijo Sitar in kamniškim Demosom so botrovala predvsem različna stališča pri imenovanju sekretarjev in njihovih namestnikov v izvršnem svetu. Zelo ostre so bile tudi razlike glede dovoljevanja obširnih gradbenih prenov v zgradbah, ki so bile po letu 1945 nacionalizirane (na primer: Petkova hiša, nato zgradba, kjer je bila svoj čas kamniška tiskarna ...). Demos je konec leta 1990 vložil celo interpelacijo in februarja 1992 je Marija Sitar nepreklicno odstopila. 9. decembra 1992 so delegati Skupščine Občine Kamnik izvolili nov izvršni svet občine. Novi predsednik je postal Miha Novak, sekretar za okolje in prostor Janez Stražar, Marka Magistra, njegovega pomočnika, pa so zadolžili za komunalno. Četrty mož iz SKD, Milan Windschnurer, je kot predsednik Sklada SZ ostal na svojem mestu.

1993–1994, SKD vlada v Kamniku in sovlada v Sloveniji

Po državnozborskih volitvah 6. 12. 92 je bila na ravni države odpravljena tridomna skupščina. V novoizvoljenem enodomnem 90-članskem državnem zboru stranke nekdanjega Demosa niso dobile večine. Da bi lahko vsaj deloma vplivali na nadaljnji razvoj nujnih demokratičnih sprememb v Sloveniji, so se takrat Slovenski krščanski demokrati odločili, da se bodo vključili v vladno koalicijo z vodilnim LDS. Ta vstop so pogojevali s tem, da bi tudi Janšev SDSS postal vladna stranka. Izkazalo se je, da to sodelovanje SKD v vladi ni bilo najbolj uspešno. Vse preveč je bilo nesodelovanja z LDS; nizki udarci so prihajali od ljudi nekdanjega SDZ.

V SKD so po volitvah ustanovili tako imenovano socialno krilo (Viktor Blažič, Franc Miklavčič). Sredi leta 1993 so se v SKD formalno (kot strankarsko krilo) vključili še Pirnatovi Narodni demokrati.

Vstop SKD v vlado z LDS je razdelil članstvo SKD in tudi širšo javnost na privrženca in nasprotnike take usmeritve. Obstajala je nevarnost, da se spričo vsega tega SKD kljub naglemu volilnemu vzponu potopi v kalni vodi liberalizma. Negodovanje proti taki politiki, tudi v Kamniku, je povzročilo, da je prišlo v SKD na tretjem kongresu (oktobra 1994) v Ljubljani do bistvenega zasuka v desno. Prevladalo je »ljudsko krilo«; tisti, ki se s tem preobratom niso strinjali, so izstopali iz stranke, nekateri pa so celo ustanavljali nove.

V kamniško-komendskem prostoru je to zadnje dogajanje krščanskim demokratom očitno koristilo. Tu lokalni izstop narodnih demokratov iz SKD ni bil celosten. V OO SKD Kamnik je ostal tudi bivši predsednik OO SND Tone Stele.

Vse to je seveda prispevalo k dobremu, relativnemu uspehu SKD na občinskih volitvah 4. decembra 1994. SKD je v občini Kamnik zmagal s 23,3 % glasov (2914) pred LDS (19,2 %) in SDSS (16,7), SLS (14,2), ZLSD (7,7 %), Narodni demokrati pa so dobili 1 % glasov. V novi občinski svet je bila izmed članov SKD izvoljena naslednja osmerica: Miha Novak (ta je kmalu postal načelnik Upravne enote Kamnik; nadomestil ga je Vojko Tonin), Milan Windschnurer, Pavel Očepek, Milan Šuštar, Marjeta Humar, Joži Šuštar, Peter Stele in Vinko Ovijač. Sicer je bilo takrat v novi, 31-članski svet Občine Kamnik iz vrst LDS izvoljenih 7 svetnikov, iz SDSS 6, iz SLS 5, iz ZLSD in iz ZS po 2 ter iz SNS 1.

Pri volitvah za župana, ki so bile istočasno z volitvami v občinski svet, je zmagal Tone Smolnikar, potem ko se pomladne stranke niso uspele dogovoriti za skupnega kandidata. Sicer je bil kandidat SKD Baldomir Kremžar s 17,08 % glasov četrti. Bil je pravzaprav edini verodostojni kandidat desne sredine. Vsi ostali: Maks Lavrinc (2.), Dušan Jesenik (3.) in Marija Reba (5.) so imeli levokoreninsko preteklost.

Ta uspeh SKD je bil v še večji meri posledica izjemno dobro opravljenega dela lokalnega SKD, še posebej v času od konca 1992 do konca 1994.

Delo Izvršnega sveta kamniške občine je bilo v novi sestavi po decembru 1992 pa vse do konca mandata decembra 1994 zares uspešno. Člana SKD, predsednik IS Miha Novak in član IS Janez Stražar, sekretar za okolje in prostor, sta odločilno pripomogla, da so bila sredstva občine v tistem času porazdeljena čim bolj enakomerno in razvojno. Vse to je pripomoglo k vzajemnejšemu sodelovanju v občinski skupščini. Predsednik skupščine (član LDS) je na začetku 1993 poskušal (sicer neuspešno) kljub temu ovirati sprejem odlično sestavljenega proračuna. Ker je bil kot novoizvoljeni državnozborski poslanec zelo malo prisoten pri delu v občini, so seveda tudi zato takšna prizadevanja malone izostala. Z uspešnim delom je do 1994 pri skladu SZ nadaljeval njegov predsednik Milan Windschnurer.

V vsej občini se je razmahnilo komunalno urejanje, graditev in obnova vodovodov, kanalizacije, cest ... V tistem času sta bili na primer rekonstruirani in asfaltirani cesti na Gozd in na Vranjo Peč, ob-

novljena je bila cesta do Stranj, urejene in asfaltirane so bile vse ceste v Motniku, urejene v Sidolu, preplastene v Kamniku. V Nevljah so pospešeno gradili kanalizacijo, v Mekinjah dogradili pločnik do osnovne šole, rekonstruirali so Kajuhovo ulico in prostor okrog telovadnice pri Glasbeni šoli. Dograjena je bila osnovna šola v Komendi, gradili sta se šola in telovadnica v Šmartnem. Občina je od KIK-a odkupila stavbo nekdanjega kina Dom. Izdelani so bili vsi načrti za popolno komunalno obnovo Šutne. Sklad SZ je zagotovil sredstva (57 mio SIT) za to obnovo in decembra leta 1994 podpisal pogodbo z izvajalcem del.

Svetniki SKD so s predlogom, ki so ga podali februarja 1992, septembra 1993 uspeli v občinski skupščini s preimenovanjem kamniških ulic. Namesto Titovega smo dobili Glavni trg, namesto Kidričeve Šutno in namesto Šlandrove ulice Samostansko, nato še Frančiškanski trg in Rasprov prehod. Vrsta drugih poimenovanj po zares pomembnih ljudeh za Kamnik pa še čaka na boljšo, pomladno sestavo občinske skupščine.

V tistem času se je zelo razmahnilo tudi delo v Občinskem odboru SKD Kamnik. 16. junija 1993 so ustanovili KO SKD Moste, 3. marca oziroma 5. marca 1994 pa Krajevni organizaciji SKD za Kamnik – mesto oziroma v Tunjicah. Do avgusta 1994 je število članov SKD v občini naraslo že na 404.

V januarju 1993 in 1994 je SKD zopet uspešno organiziral trikraljevske skupine v Godiču, Mekinjah, Nevljah, Tunjicah in po južnem delu Kamnika. Tudi 1993 so člani pripravili lep Miklavžev sprevod po Kamniku. Miklavž se je peljal s konjsko vprego na saneh. Miklavževanje so organizirali tudi za otroke iz Mekinj v Nevljah, in sicer v tamkajšnji župnijski dvorani. Ta ekipa je miklavževanje priredila tudi v Motniku, v tamkajšnji kulturni dvorani. Naslednje leto so miklavževanje v Motniku in v dvorani v Špitaliču pripravili že domačini sami. Miklavževanje so 1994 pripravili tudi v tunjiški cerkvi in v OŠ na Vranji Peči, in to s tunjiško ekipo, ki je postajala že najkvalitetnejša v občini. V Kamniku so miklavževanje tistikrat priredili v avli srednješolskega centra.

Predvsem po zaslugi OO SKD Kamnik je bila v letih 1992–1994 ob vseh svetih organizirana spominska maša za žrtve 2. svetovne vojne in povojnih pobojev. Na pobudo dekana Nikolaja Pavliča so somaševanje preselili v kapelico v Kamniški Bistrici in določili datum 31. oktober. Ta tradicija in tudi tista z običajem kurjenja kresov na sam kresni večer, ki so ga s SKD obudili v letu 1992, se je ohranila do današnjih dni (slednja zlasti v Mekinjah in v Zg. Tuhinju). Tudi miklavževanja in trikraljevska koledovanja so do danes (2010) v naši občini zopet pognala globoke korenine, saj skorajda ni več kraja, v katerem ne bi ljudje vsako leto obujali teh običajev.

Vse to obsežno delo, ki je bilo opravljeno v obdobju 1990–1994, je pri OO SKD Kamnik vodila v glavnem ista ekipa s predsednikom Markom Magistrom na čelu. Ta občinski odbor SKD so 19. 2. 1993 oziroma 16. 4. 1994 na svojih občnih zborih zaradi razmaha SKD po vsej občini razširili z 12 na 27 oziroma 29 članov. V tem odboru sta odpovedala sodelovanje Roman Renner (sredi 1991) in Marjan Mazovec. Novi podpredsednik je postal dr. Janez Sušnik in 16. 4. 94 Tone Stele kot drugi podpredsednik. V ožji odbor so bili izvoljeni še Pavel Očepek za Komendo - Breg, Alojz Zore in Joži Šuštar za Sela in Srednjo vas, Miro Bider za Stranje in Zg. Godič in Andrej Rifel kot referent za tisk poleg že prejšnjih M. Windschnurerja (tajnik), Cilke Ajdovec (blagajničarka), Marjete Humar (16. 4. 1994), Jožeta Jerasa (za Nevlje - Mekinje) in Petra Steleta (Tunjice). V širši odbor so bili imenovani Branko Goričan (za Motnik in zgornjo Tuhinjsko dolino), Baldomir Kremžar za Komendo, Slavica Navinšek in Ladislav Holcer za Kamnik – mesto, Franc Klobčar in Janez Stražar za Podgorje, Peter Juhant za Šmartno in Zg. Tuhinj, Jože Berlec za Vrhpolje, Vilko Dobovšek in Viljem Vamplin za Duplico in Šmarco, Ana Stele za Tunjice, Emil Uršič za Stahovico, Franc Štebe in Rajko Gruden (oba od

16. 4. 1994) za Moste in Križ – poleg prejšnjih Metke Mali (Bakovnik), Jožeta Ftičarja (Mekinje) in Ivana Rifla (Vrhopolje). Računovodske posle so zaupali Dragi Petrič - Škofic.

Zmagovita stranka SKD po volitvah 1994 v opoziciji – tudi z uspehi

Osem novih svetnikov SKD, ki so bili decembra 1994 izvoljeni v novi enodomni občinski svet, je v obdobju 1994–98 nadaljevalo zastavljeno prenovitveno delo svojih šestih strankinih kolegov iz prejšnjega mandata. Žal jim po volitvah ni uspelo izbojevati toliko vplivnih mest v občinskih telesih, kot bi jih – kot najmočnejša stranka – morali dobiti. Od pomembnejših so dobili le: mesto podpredsednice

Članstvo in simpatizerji kamniško-komendske SKD na obisku pri frančiškanih v Brestanici. Ob 5. taboru SKD v Kostanjevici – 10. 9. 1994 (Foto: arhiv Milana Windschnurerja)

občinskega sveta (M. Humar), mesto predsednika komisije za volitve in imenovanja (M. Šuštar) in ponovno mesto predsednika UO Sklada stavbnih zemljišč (M. Windschnurer) in z zamikom, z zelo skrajšanim mandatom, mesto drugega podžupana (T. Stele). Pod novim »neodvisnim«, a očitno »pomladi«
nenaklonjenim županom in tudi ob zelo slabem sodelovanju večine svetnikov iz SLS kaj več res ni bilo mogoče doseči.

Ob zelo zavzetem delu v skupščini uspehi SKD vendarle niso izostali. Krščanski demokrati so bili zelo konstruktivna opozicija. Močno so nadzirali delo občinske uprave, še posebej sestavo in izvajanje občinskega proračuna. Tako je bil denar marsikod neustrezno in tudi manj razvojno razporejen. V Skladu stavbnih zemljišč so vsa obsežna dela na Šutni uspešno pripeljali do zaključka že v prvem polletju 1996. Takrat je Sklad SZ iz svojih sredstev za občino (za pokopališče) odkupil tudi kar tri četrtine vsega zemljišča okrog cerkve na Žalah. Zaradi stroškovno izjemno natančnega vodenja izgradnje telefonskega omrežja je Sklad stavbnih zemljišč v odločilni meri zaslužen, da so vsi takratni telefonski naročniki – vlagatelji nedavno dobili povrnjen kar lep del vloženih sredstev; občina Kamnik sama kar več kot milijon evrov.

Uresničen je bil tudi veliki projekt, ko so predvsem člani iz vrst SKD: Maksimiljan Šimenc, Milan Windschnurer in drugi pod vodstvom požrtvovalnega Milana Šuštarja uspeli zbrati in pripraviti številne podatke in izdati Zbornik žrtev II. svetovne vojne na Kamniškem. Marjeti Humar je uspelo oživiti izhajanje Kamniškega zbornika in ga dobro urejati.

V SKD je bilo veliko veselja, ko so v skupščini uspeli s predlogom, da so občani 29. marca 1996 prvič lahko praznovali rojstni dan svojega velikega rojaka Rudolfa Maistra kot občinski praznik!

Vse bi bilo seveda lahko še mnogo bolje, če bi imeli na krmilu občine še naprej člana SKD, to je župana iz vrst SKD. Če bi decembra 1994 Miha Novak pristal na kandidaturo, bi se to najbrž tudi zgodilo.